

ELINTARVIKELAIN KOKONAISUUDISTUS

Keskustelutilaisuus
9.5.2017, Helsinki

Anne Haikonen ja Britta Riipinen, MMM/RO

elintarvikelain kokonaisuudistus

- ❑ webropol-kysely 2014 laajalla jakelulla elintarvikelain toimivuudesta
 - vastaako elintarvikelain sääntely 2010-luvun ja tulevaisuuden toimintaympäristöä?
 - ovatko lain soveltamisalan sekä yleiset periaatteet ja vaatimukset edelleen toimivia?
 - ovatko elintarvikelakiin perustuvat keinot toimivia tavoitteiden saavuttamiseksi?
- ❑ neljä kuulemistilaisuutta 27.4.-4.5.2016 teemoittain

elintarvikelain kokonaisuudistus esille nousseita kysymyksiä

- ❑ valvonnan periaatteet → vaikuttavuus
 - valvonnan kohdentaminen
 - uudenlainen työnjako → luottamus
- ❑ riskiperusteisuuden jalkauttaminen käytäntöön → tasapaino joustavuuden ja yhdenmukaisuuden välillä
- ❑ uudenlaiset toimintatavat ja markkinointikanavat → tarvitaan uudenlaisia keinoja
- ❑ petokset, rikollinen toiminta → vaatii erityisosaamista ja uudenlaisia menetelmiä
- ❑ ohjeistus ja neuvonta; toimijoiden osaamisen kehittäminen
- ❑ EU-lainsäädännön yli menevä kansallinen sääntely

jne

elintarvikelain kokonaisuudistus mihin pyritään

- ❑ kevennetään toimijoiden ja valvontaviranomaisten hallinnollista taakkaa elintarviketurvallisuutta vaarantamatta

→ mahdollistava lainsäädäntö

miksi – mitä - kuka

elintarvikelain kokonaisuudistus miten toteutetaan (1)

- ❑ valmistellaan virkatyönä
 - Eviran kanssa käydään läpi asiakokonaisuuksia
 - sidosryhmiä kuullaan aina tarvittaessa
 - kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia
 - vaikutusten arviointi
 - yrityksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi osana ns. yksi yhdestä –pilottihanketta → arviointineuvosto
 - lausuntokierrokselle [2018 alkupuolella]
 - uusi elintarvikelaki voimaan [2019]

elintarvikelain kokonaisuudistus miten toteutetaan (2)

- ❑ tarkastellaan lakia kokonaisuutena
 - arvioidaan myös elintarvikelain nojalla annetut asetukset
- ❑ otetaan huomioon maakuntaudistuksen vaikutukset
- ❑ otetaan huomioon uuden valvonta-asetuksen (EU) N:o 2017/625 vaikutukset

elintarvikelain tarkoitus ja soveltamisala

elintarvikelain tarkoitus

EL (23/2006) 1 §

Tämän lain tarkoituksena on:

1. varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu;

2. varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda harhaan;

3. suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta;

4. varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys;

5. turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta; ja

6. osaltaan parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä

- **tasapaino elintarviketurvallisuuden varmistamisen ja elinkeinon toimintaedellytysten turvaamisen välillä**

elintarvikelain soveltamisala

EL (23/2006) 2 §

Tätä lakia sovelletaan elintarvikkeisiin ja niiden käsittelyolosuhteisiin, elintarvikealan toimijoihin sekä elintarvikevalvontaan kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

Mitä tässä laissa säädetään elintarvikkeista, koskee soveltuvin osin myös ***elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvia tarvikkeita.***

- **muut viralliset toimet**
- **uudenlaiset toimintatavat ja markkinointikanavat**
- **petokset (rikollinen toiminta)**
- **vientiin liittyvät tehtävät**
- **ruokahävikki?**

jne.

"teknisiä" kysymyksiä

viittaukset EU-lainsäädäntöön (1)

esimerkiksi

- ❑ 9.2 §: Harhaanjohtavien tietojen antamista koskevasta kiellostä säädetään myös yleisen elintarvikeasetuksen 16 artiklassa.
- ❑ 17.1 §: Elintarvikealan toimijalla tulee olla yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot elintarvikkeista ja elintarviketuotantoon käytettävistä eläimistä. Elintarvikealan toimijalla tulee myös olla järjestelmä, jonka avulla voidaan tämän lain tarkoituksen mukaisella riittävällä tarkkuudella yhdistää tiedot saapuneista ja lähteneistä eristä toisiinsa. Jäljitettävyyden varmistamiseksi tarvittavista pakkausmerkinnöistä ja tunnistetiedoista säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 4 kohdassa.
 - viittauksesta ei lisäarvoa → poistetaan

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

viittaukset EU-lainsäädäntöön (2)

esimerkiksi

- ❑ 13.2 §: Elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa, jolta eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on 1 momentista poiketen haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi 15 §:ssä säädetyltä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista.
 - viittaus liittyy säännöksen sisältöön → säilytetään

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

asetuksenantovaltuudet

- ❑ tarve alemmanasteisten säädösten antamiseen arvioitava tapauskohtaisesti
 - valtuuden tarkkarajaisuus
 - säädös vai ohje

 - säädökset lähtökohtaisesti MMM:n asetuksia

keskustelua elintarvikelainsäädännön tiettyjen asiakokonaisuuksien muutostarpeista

ensisaapumisvalvonta kommentteja

- ❑ esp-valvonta tärkeää mm. petosten selvittämisessä ja salmonellan torjunnassa
- ❑ nykyinen hajautettu järjestelmä raskas ja hankala, toimijoille kalliimpaa kuin muu elintarvikevalvonta
 - voisi liittää osaksi muuta elintarvikevalvontaa
 - voisi rajata tuotteisiin, jotka salmonellalisävakuuksien piirissä
- ❑ tiedonkeruu ja raportointivelvoite raskaita
 - tiettyjen tuoteryhmien raportointivelvoite kokonaan pois
 - luokittelun yhdenmukaistaminen tullin kanssa
 - ”yhden luukun periaate”

ensisaapumisvalvonta alustavia ehdotuksia

- **esp-valvonta siirretään osaksi muuta elintarvikevalvontaa**
 - hajautettu (maakunnat) vai keskitetty (Evira)?
- **raportointivelvoitteen yksinkertaistaminen**
 - MMMa 118/2006 uudistaminen

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

etämyynti kommentteja

- ❑ erityisesti verkkokauppaan liittyviä haasteita
 - toiminnan laajuus ja ylikansallisuus
 - vastuullisen toimijan tunnistaminen vaikeaa/mahdotonta
 - toimivalta
 - valvontatietojen hankkiminen, näytteenotto

etämyynti alustavia ehdotuksia

- uusia hallinnollisia pakkokeinoja?
- uusi valvonta-asetus (EU) 2017/625
 - art. 36: viranomaisen anonyymisti tilaamia näytteitä voidaan käyttää virallisen valvonnan tarkoituksiin
 - art. 138.2(i): internetsivujen sulkeminen

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

petokset, rikollinen toiminta kommentteja

- ❑ petoksien ja rikollisen toiminnan valvontaan menee paljon aikaa ja resursseja, vaatii erityistä osaamista
 - valvonta tulisi keskittää
 - tarvitaan uudenlaisia toimivaltuuksia ja pakkokeinoja
- ❑ tietoja julkisoikeudellisten velvoitteiden täyttämisestä tulisi voida siirtää viranomaiselta toiselle

petokset, rikollinen toiminta alustavia ehdotuksia

- **petosten estäminen lain tarkoitukseen**
- **petosten estäminen ja selvittäminen Eviran tehtäviin**
- **tietojen luovuttaminen viranomaiselta toiselle mahdolliseksi**
- **viranomaisten toimivaltuuksien lisääminen**
 - esim. esitutkintaoikeus
- **uusia pakkokeinoja**
 - esim. hallinnollinen ”sakko”, liiketoimintakielto
- **uusi valvonta-asetus (EU) 2017/625 140 art.**
 - rikkomisista ilmoittaminen

vientiin liittyvät tehtävät kommentteja

- ❑ uusien vientimarkkinoiden avaaminen ei onnistu, jos viranomaiset eivät osallistu työhön
 - vientivalvonta tulisi olla osa nykyistä elintarvikeketjun valvontaa (ei erillisiä valvontajärjestelmiä)
- ❑ vientiin kohdistuvien maksujen tulisi olla kohtuullisia

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

vientiin liittyvät tehtävät alustavia ehdotuksia

- **vientiasioiden toimivaltaiset viranomaiset määritellään**
- **viranomaisten osallistuminen vientivaatimusten selvittämiseen määritellään**
 - viranomaisen osuuden määräytyminen?
 - maksullisuus / maksuttomuus?
- **vientiin liittyvien (laitos)tarkastusten tekeminen**
 - toimivalta 3. maan lainsäädännöstä tulevien asioiden tarkastamiseen
- **vientivalvontajärjestelmät**
 - tarvitaanko erityinen säännös?

valvontamaksut kommentteja

- ❑ elintarvikevalvonnan rahoitus on poliittinen päätös
- ❑ valvontamaksukertymän kasvattaminen
 - valvontakustannuksiin tulisi voida sisällyttää muutakin kuin suunnitelmallista valvontaa
 - oleellista se, mitä toimija valvontamaksulla saa

valvontamaksut kansainvälinen vertailu

☐ Pohjoismaat

- **Ruotsissa** vuosittainen etukäteen kerättävä valvontamaksu
 - maksun suuruus riippuvainen toimijan riskitekijöistä sekä valvontahistoriasta
- **Norjassa** valvonta rahoitetaan pääosin verorahoin
- **Islannissa** suoriteperusteinen maksu
- **Tanskassa** sekä suoriteperusteinen että vuosittainen valvontamaksu
 - kaikille toimijoille yhtäläinen perusmaksu, johon lisätään valvontakäynnin perusteella maksu jokaiselta alkaneelta varttitunnilta (pienet toimijat vapautettu maksusta)
 - lisäksi vuosittainen maksu valvontakampanjoista (ei koske alkutuotantoa)

☐ Muita EU-maita

- **Alankomaissa** ei pääsääntöisesti peritä maksua virallisesta valvonnasta
- **Virossa** suoriteperusteinen maksu
 - alkutuotannon valvonta maksutonta

valvontamaksut Ruotsi

- ❑ vuosittaisen valvontamaksun haasteita
 - miten kohdella toimijoita, jotka lopettavat toiminnan kesken vuoden
 - miten selittää vuotuinen maksu, kun kaikkia toimijoita ei tarkasteta vuosittain
- ❑ Statskontoret laatinut selvityksen valvontamaksuista
 - nykyisen valvontamaksukaavan puutteita ymmärrettävyys sekä lainmukaisuus
 - ehdotus: toimijoiden jälkikäteinen laskutus

valvontamaksut alustavia ehdotuksia

- **maakuntien tekemään elintarvikevalvontaan vuosimaksu**
 - vert. tupakkalain 549/2016 veroluonteinen vuosimaksu
 - laissa valvontamaksukatto eri valvontakohdetyypeille
 - maakunta päättäisi taksassaan maksujen suuruudesta
 - ympäristöterveydenhuollon valvontamaksuille yhdenmukaiset periaatteet

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

pakkokeinot kommentteja

- ❑ valvonta ei hyödynnä nykyisiä pakkokeinoja ja seuraamuksia riittävästi
- ❑ hallinnolliset pakkokeinot ja rikosoikeudelliset seuraamukset hallinnollisesti hankalia
 - pelotevaikutus olematon
- ❑ rikosoikeudellisten seuraamusten rangaistusasteikot alhaisia
 - vaikuttaa esitutkintaan
- ❑ nykyisten pakkokeinojen käyttäminen liian hidasta ja raskasta, kun epäillään rikosta
 - tarvitaan uuden tyyppisiä pakkokeinoja

pakkokeinot alustavia ehdotuksia

- ❑ kielto (56 §), haltuunotto (58 §), huoneistohyväksymisen peruuttaminen (61 §)
 - **voisi käyttää, vaikka ei kyse välittömästä terveysvaarasta ja siitä, ettei vaaraa voida muulla tavoin estää**
 - ❑ uusia hallinnollisia pakkokeinoja
 - **mahdollisuus sulkea nettisivut**
 - **hallinnollinen ”sakko” / rikemaksu**
 - ❑ rikosoikeudelliset seuraamukset
 - **liiketoimintakielto**
 - **törkeä terveysrikos**
- jne.

Kiitos!

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

